

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ลูกจ้าง

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง
2. สภาพความเป็นอยู่บนเรือ
 - 2.1 สุขภาพ
 - 2.2 การดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย
 - 2.3 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 - 2.4 สภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ห้องนอน ห้องพักผ่อน ห้องน้ำ ห้องพยาบาล อาหาร น้ำดื่ม ยา รัักษาโรค เวชภัณฑ์ต่าง ๆ
3. สภาพการทำงาน
 - 3.1 ลักษณะงาน
 - 3.2 อริยาบถในการทำงาน
 - 3.3 ชั่วโมงการทำงาน วันหยุด เวลาพัก
4. สภาพการจ้าง

เงินค่าจ้างต่อเดือน ส่วนแบ่งเปอร์เซ็นต์ปลา เงินโบนัสประจำปี เงินค่าทำงานในวันหยุด เงินค่าทำงานล่วงเวลา การจ่ายค่าจ้าง
5. ปัญหาจากการประกอบอาชีพ
6. ความมั่นคงของอาชีพ
7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประมง
8. ความต้องการอื่น ๆ

แบบสนทนากับนายจ้าง

1. การจ้างงาน

1.1 วิธีการจัดหาลูกจ้าง เช่น คนงานมาสมัครเอง มีคนพามา พ่อแม่หรือญาติพามา เพื่อน นายจ้างพามา ผ่านนายหน้าส่วนบุคคล ผ่านบริษัทจัดหางาน ผ่านกรมแรงงาน

1.2 การรับลูกจ้างเฉพาะผู้ที่มีหนังสือประจำตัว (seaman book) หรือแล้วส่งอบรมเพื่อขอหนังสือประจำตัวคนเรือ

1.3 การจัดจ้างและการจ่ายเงิน เช่น การตกลงอัตราค่าจ้าง ค่าเปอร์เซ็นต์ปลา ระยะเวลาการทำงาน การจ่ายค่าจ้างเป็นเงิน (จ่ายเงินสดหรือโอนเข้าบัญชี, จ่ายก่อนลงเรือหรือจ่ายหลังจากกลับเข้าฝั่ง)

1.4 มีการจัดทำทะเบียนลูกจ้าง

2. การจัดช่วงเวลาการทำงาน และการหยุดพักระหว่างการทำงานของลูกจ้าง (วันหยุดประจำปี ตามเทศกาลมีการชดเชยวันหยุดให้หรือไม่)

3. การจัดอุปกรณ์การรักษาพยาบาล และอบรมวิธีปฐมพยาบาล

4. การจัดเครื่องอุปโภค บริโภคบนเรือ เช่นอาหาร และเครื่องใช้ส่วนตัว

5. การจัดสภาพที่ทำงานบนเรือ ความปลอดภัยของอุปกรณ์การทำงาน

6. การจัดสวัสดิการต่าง ๆ นอกจากสวัสดิการตามกฎหมาย เช่น การจัดตั้งกองทุนกู้ยืม การสมทบทุน

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจ้างงานระหว่างแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว

8. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานมากน้อยเพียงใด

9. การจัดทะเบียนเรือประมง

กรณีศึกษา

การสัมภาษณ์แรงงานประมง จำนวน 4 คน และการสนทนากับนายจ้าง จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยการกำหนดประเด็นคำถามจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ผู้ศึกษาขออธิบายและตีความข้อมูลต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่างตามวิธีสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพชีวิตของลูกจ้างบนเรือประมงระหว่างออกทำการประมงในทะเล โดยแบ่งลูกจ้างที่เป็นคนไทยมีและไม่มีหนังสือประจำตัวลูกเรือ (seaman book) จำนวน 2 คน และคนต่างด้าวที่มีและไม่มีหนังสือประจำตัวลูกเรือ จำนวน 2 คน ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ลูกเรือได้ดังนี้

1. นาย ก. อายุ 29 ปี

ข้อมูลทั่วไป

ทำงานเป็นลูกจ้างทำหน้าที่เป็นคนสาวกาง ลากอวน และคัดแยกสัตว์น้ำ มีพี่น้อง 5 คน สมรสแล้วมีบุตร 2 คน เป็นหญิง 6 ปี ชายอายุ 2 ปี ภรรยาเป็นชาวนา ปัจจุบันอาศัยอยู่รวมกับบิดามารดา จบการศึกษาชั้นปีที่ 6 ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนจังหวัดอำนาจเจริญครอบครัวเดิมประกอบอาชีพทำนา รวมระยะเวลาที่ประกอบอาชีพลูกจ้างในเรือประมง 2 ปี ได้รับเงินเดือน ๆ ละ 5,000 บาท ไม่รวมค่าอาหาร และค่าส่วนแบ่งจากการจับปลา

สภาพความเป็นอยู่

1. สุขภาพ ลูกจ้างจะได้รับการตรวจสุขภาพและได้รับใบรับรองแพทย์ประกอบการทำสัญญาประมงกับนายจ้าง และตรวจสุขภาพก่อนลงเรือ ลูกจ้างไม่มีโรคประจำตัว จะมีปัญหาด้านสุขภาพจากการทำงานตากแดด ตากฝน และไม่ได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอ จึงทำให้เจ็บป่วยหรือเป็นไข้ง่าย

2. การดูแลตนเองเมื่อยามเจ็บป่วย ลูกจ้างจะได้รับความเจ็บป่วยจากการตรากตรำ ตากแดด ตากฝนพายุทะเลจากการทำงาน มีอาการเมื่อยล้า อยากพักผ่อน เป็นไข้อยู่บ่อย ๆ เมื่อเป็นไข้วัดก็รับประทานยาแก้ไข้เพื่อให้อาการทุเลาจนหายไปเอง เมื่อมีบาดแผลจะใช้ยาแดงหรือทิงเจอร์ใส่บาดแผล หากมีบาดแผลขนาดใหญ่

3. ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ลูกจ้างเพื่อนร่วมงานจะประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน หรือจากสภาพแวดล้อมในเรือบ่อย เช่น ประสบอันตรายจากการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำงานประมง เช่น ลวดสลิงกว้านมือเท้าบาดเจ็บหรือขาด หินหรือทุ่นทับมือเท้า และอีก

สาเหตุหนึ่งคือการทะเลาะวิวาทระหว่างลูกจ้างในเรือ ซึ่งมีการทำร้ายกันถึงขั้นเสียชีวิต หรือหากใครทำให้ได้ก่งไม่พอใจก็จะโดนได้ก่งทำร้ายอยู่บ่อย ๆ

4. สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ในเรือ มีลูกจ้างในเรือประมาณ 20 – 30 คน มีห้องเล็ก ๆ ได้ห้องเรือผลัดเปลี่ยนเข้าไปนอนเนื่องจากเบียดกันมาก บางคนก็นอนตามที่ต่าง ๆ ของเรือ ไม่มีห้องพยาบาล ไม่มีห้องน้ำ ไม่มีน้ำจืดให้อาบ มีเฉพาะน้ำจืดเป็นถังไว้ดื่ม ส่วนอาหารรับประทานพวกผัดผัก ผัดหมู ไข่ต้ม และปลา ฯลฯ หรือเอาปลาที่จับได้มากิน

สภาพการทำงาน มีหน้าที่

1. ลักษณะงาน มีหน้าที่สาวกางอวน และคัดแยกสัตว์น้ำ นำสัตว์น้ำเข้าแช่แข็ง ขนปลาลงเรือเมื่อเรือเทียบฝั่ง นอกจากนี้ยังทำงานทั่วไป เช่น เก็บอุปกรณ์ ช่วยล้างเรือ เป็นต้น

2. อธิบายในการทำงาน การทำงานส่วนใหญ่แล้ว ประกटจะยืนทำงานในระหว่างลงอวน หรือนำอวนขึ้นจากน้ำ ส่วนการคัดแยกสัตว์น้ำจะนั่งและยืนคัดแยกสลับกับแบกถังน้ำเข้าห้องแช่แข็ง

3. ชั่วโมงการทำงาน วันหยุด เวลาพักผ่อน ไม่มีการกำหนดชั่วโมงการทำงาน ตื่นนอนบางวันก็ตื่น 6 โมงเช้า บางวันก็ตื่นตี 4 หรือตี 5 แล้วแต่ได้ก่งให้สัญญาณเมื่อพบฝูงปลา

รายได้/รายจ่าย

ได้รับเงินเดือน 4,500 บาท ในการลงเรือ 1-3 เดือนแรกจะได้รับเงินสดทุกเดือน แต่หลังจากนั้นจะได้รับเงินเดือนเว้นเดือน และได้รับโบนัสช่วงสิ้นปี 8,000 บาท

ปัญหาจากการประกอบอาชีพ

การมีเวลาทำงานไม่เป็นเวลา ต้องคอยเฝ้าเวรยาม และต้องลุกมาทำงานหากเรือเจอฝูงปลา ทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ ปัญหาวัฒนธรรมการทำงานกับเพื่อนร่วมงานบนเรือที่มีการแบ่งพรรคพวก และได้ก่งอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย นอกจากนี้เมื่อออกไปทำการประมงนานหลายเดือน อยู่แต่ในเรือมองไปรอบ ๆ ข้างก็เห็นแต่เรือเหมือน ๆ กัน หรือเห็นแต่ท้องฟ้ากับเพื่อนร่วมงานเดิม ๆ ทำให้รู้สึกเหงาบ้างเนื่องจากไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวอย่างอบอุ่น แต่ก็ต้องอดทนทำเพื่อให้ได้เงินส่งไปเลี้ยงครอบครัว

ความมั่นคงของอาชีพ

ขาดรายได้เป็นบ้างช่วง ในช่วงที่กลับเข้าฝั่งเป็นเวลานานแล้ว รายได้ที่ได้มาก็ต้องใช้จ่ายทุกวันทำให้หมดไปโดยไม่มีเงินออม บางครั้งก็ต้องออกไปเป็นลูกจ้างของเรือลำอื่นแต่ถ้าเรือลำเก่ามาตามไปทำงาน แล้วไม่กลับไป ต่อไปเขาก็จะไม่เอาเป็นลูกจ้างอีก หรือไม่ได้เงินเปอร์เซ็นต์ ค่าปลาที่เคยตกลงกันได้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประมง

เป็นงานที่หนักลำบาก ต้องตากแดดตากลม ตลอดเวลา ร่างกายไม่ค่อยได้พักผ่อนเหนื่อยเมื่อยล้า และเสี่ยงต่อพายุ แต่ก็ยังต้องการทำงานอาชีพนี้เนื่องจากได้เงินเป็นก้อนใหญ่ ไม่ต้องเสียค่าที่พัก ค่ากินเหมือนอาชีพอื่น ไม่จำเป็นต้องใช้เงินเลยในระหว่างการทำงาน ทำให้มีเงินเก็บสะสม

ความต้องการอื่น ๆ ต้องการให้มีน้ำจืดอาบเพราะอาบน้ำทะเลนาน ๆ รู้สึกแสบผิวหนัง อยากให้มีได้ทั้งใจดี

2. นาย ข. อายุ 33 ปี

ข้อมูลทั่วไป

ทำงานเป็นลูกจ้างในตำแหน่งคนทิ้งทุ่น และคัดแยกสัตว์น้ำ เคยทำงานเป็นลูกเรือหลายตำแหน่ง เช่น คนเฝ้าซัง คนทำความสะอาดเรือ มีพี่น้อง 8 คน ภูมิลำเนาเดิมที่ประเทศพม่า ครอบครัวมีอาชีพทำไร่มันสำปะหลัง รวมระยะเวลาที่ประกอบอาชีพลูกจ้างในเรือประมง 4 ปี 4,500 บาท ไม่รวมค่าอาหาร และค่าส่วนแบ่งจากการจับปลา

สภาพความเป็นอยู่

1. สุขภาพ ลูกจ้างมีรูปร่างผอม แต่ไม่มีโรคประจำตัวและมีแผลเป็นตามแขนและขาเนื่องจากเคยได้รับบาดเจ็บจากการทำงานถูกอุปกรณ์หล่นใส่

2. การดูแลตนเองเมื่อยามเจ็บป่วย ลูกจ้างจะเป็นไข้จากการตากฝนตากแดด จะกินยาลดไข้ และนอนพักผ่อน ประมาณ 1 ชั่วโมง ให้ดีขึ้นแล้วก็ออกไปทำงานตามปกติ เมื่อไปประสบอุบัติเหตุจากการทำงานมีบาดแผลก็จะใส่ยาแดง แอลกอฮอล์หรือล้างแผล ถ้ามีแผลขนาดใหญ่ก็จะให้เพื่อนเย็บแผล

3. ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ลูกจ้างเพื่อนร่วมงานจะประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน หรือจากสภาพแวดล้อมในเรือบ่อย เช่น ประสบอันตรายจากการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำงานประมง เช่น ลวดสลิงกว้านมือเท้าบาดเจ็บหรือขาด หินหรือทุ่นทับมือทับเท้า เชือกอวนพันแขนขาล้มหัวฟาดขอบเรือ และอีกสาเหตุหนึ่งคือการทะเลาะวิวาทระหว่างลูกจ้างในเรือ ซึ่งมีการทำร้ายกันถึงขั้นเสียชีวิต หรือหากใครทำให้ได้ก่งไม่พอใจก็จะโดนได้ก่งทำร้ายอยู่บ่อย ๆ

4. สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ในเรือ มีลูกจ้างในเรือประมาณ 30 คน มีห้องเล็ก ๆ ได้ห้องเรือผลัดเปลี่ยนเข้าไปนอนเนื่องจากเบียดกันมาก ไม่มีห้องพยาบาล ไม่มีห้องน้ำ ไม่มีน้ำจืดให้อาบ มีน้ำจืดเป็นถังไว้ดื่ม ส่วนอาหารรับประทานพวกเนื้อสัตว์ และพวกปลา ไม่มีผัก ไม่มีผลไม้ ฯลฯ

สภาพการทำงาน มีหน้าที่

1. ลักษณะงาน มีหน้าที่ทิ้งทุ่นหรือสมอถ่วงน้ำ และช่วยคัดแยกสัตว์น้ำ นำสัตว์น้ำเข้าแช่แข็ง ขนปลาลงเรือเมื่อเรือเทียบฝั่ง นอกจากนี้ยังทำงานทั่วไป เช่น เก็บอุปกรณ์ ช่วยล้างเรือ เป็นต้น
2. อธิบายในการทำงาน การทำงานส่วนใหญ่แล้ว ประกटจะยืนทำงานในระหว่างลงอวน หรือนำอวนขึ้นจากน้ำ ส่วนการคัดแยกสัตว์น้ำจะนั่งและยืนคัดแยกสลับกัน และแบกถังนำเอาสัตว์น้ำไปจัดเก็บในห้องแช่แข็งในห้องเย็น
3. ชั่วโมงการทำงาน วันหยุด เวลาพักผ่อน ไม่มีการกำหนดชั่วโมงการทำงาน ตื่นนอนบางวันก็ตื่น 6 โมงเช้า หรือแล้วแต่การพบฝูงปลาหรือบางวันอาจจะได้นอนแค่เพียง 2 ถึง 3 ชั่วโมง

รายได้/รายจ่าย

ได้รับเงินเดือน 4,500 บาท การทำงานในเดือนแรกไม่ได้รับเงินเดือน เนื่องจากได้แก้อ้างว่าเป็นการฝึกงาน ได้รับเงินครั้งแรก 10,000 บาท หลังจากทำงานไปได้ 3 เดือน และจะได้รับเงินเมื่อกลับเข้าฝั่งและทำการขายปลาแล้ว หัวหน้าจึงจะเงินค่าจ้างมาให้

ปัญหาจากการประกอบอาชีพ

มีความหวาดระแวงจากที่เคยเห็นได้ก่งทำร้ายแรงงาน เช่น ใช้เหล็กทุบตีทำให้ได้รับบาดเจ็บ บางคนมีอาการสาหัสหรือเสียชีวิต มีความกังวลว่าจะถึงคราวตัวเอง มีความรู้สึกคิดถึงบ้าน เมื่อรู้สึกเหนื่อยล้ามาก เหนื่อยอยากกลับบ้าน

ความมั่นคงของอาชีพ

แรงงานประมงจะมีรายได้ไม่แน่นอน การทำงานประมงของลูกจ้างนั้นเมื่อกลับเข้าฝั่งแล้วบางครั้งก็ออกทำการประมงต่อหรือไม่ก็จะแยกย้ายกันกลับไปเยี่ยมบ้าน รอให้หัวหน้างานตามกลับไปลงเรือใหม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดในการสั่งปลา และการซ่อมเรือเตรียมเครื่องมือให้เรียบร้อย อาจจะใช้เวลา 10-20 วัน หรือนาน 1-3 เดือน ทำให้ช่วงเวลาดังกล่าวลูกจ้างขาดรายได้ หรือไม่มีเงินในการดำรงชีวิตและเลี้ยงครอบครัว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประมง

เป็นงานที่หนักลำบาก ต้องตากแดดตากลมตลอดเวลา ร่างกายไม่ค่อยได้พักผ่อนเหนื่อยเมื่อยล้า แต่ก็มีเงินเก็บเนื่องจากไม่ต้องเสียค่าที่พัก ไม่ต้องเสียค่าน้ำค่าข้าว ไม่ต้องไปซื้อหาอะไรเหมือนอยู่บนบก ทำให้เขาสามารถทำงานเก็บเงินได้บ้าง

ความต้องการอื่น ๆ ต้องการเงินเดือนเพิ่มขึ้นให้คุ้มกับการทำงานที่หนักและเหนื่อย ต้องการโบนัสประจำปี ให้มีเวลาพักผ่อนมากขึ้น ต้องการความปลอดภัยในชีวิตจากการถูกทำร้ายของได้กั๊ง ต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลไม่ให้นายจ้างโกงค่าจ้าง

3. นาย ค. อายุ 30 ปี

ข้อมูลทั่วไป

ทำงานเป็นลูกจ้างในตำแหน่งคัดแยกสัตว์น้ำ จัดเก็บเข้าห้องแช่แข็ง ทำความสะอาดเรือทั่วไป มีพี่น้อง 5 คน สมรสแล้ว มีบุตร 2 คน หญิง 4 ปี ชาย 2 ปี ภรรยาเป็นชาวไร่อ้อย จบการศึกษาชั้นปีที่ 6 ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดบุรีรัมย์ ทำงานเป็นแรงงานประมงรวมระยะเวลา 3 ปี ไม่รวมค่าอาหาร และค่าส่วนแบ่งจากการจับปลา

สุขภาพ

1. สุขภาพ แต่ไม่มีโรคประจำตัว เคยผ่าตัดไส้ติ่ง แต่ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในระหว่างอยู่บนเรือ เจ็บป่วยจากการเป็นไข้หวัด เนื่องจากตากแดด ตากฝนบ่อยและเป็นเวลานาน มีอาการท้องผูกบ่อย เนื่องจากไม่ค่อยได้รับประทานผัก ผลไม้

2. การดูแลตนเองเมื่อยามเจ็บป่วย ลูกจ้างจะเป็นไข้จากการตากฝนตากแดด จะกินยาลดไข้ และนอนพักผ่อน ประมาณ 1 ชั่วโมง ให้ดีขึ้นแล้วก็ออกไปทำงานตามปกติ เมื่อประสบอุบัติเหตุจากการทำงานมีบาดแผลก็จะใส่ยาแดง แอลกอฮอล์ล้างแผล ถ้ามีแผลขนาดใหญ่ก็จะให้เพื่อนเย็บแผล

3. ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ลูกจ้างเพื่อนร่วมงานจะประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน หรือจากสภาพแวดล้อมในเรือบ่อย เช่น ประสบอันตรายจากการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำงานประมง เช่น ลวดสลิงกว้านมือเท้าบาดเจ็บหรือขาด หินหรือทุ่นทับมือทับเท้า เชือกอวนพันแขนขาล้มหัวฟาดขอบเรือ และอีกสาเหตุหนึ่งคือการทะเลาะวิวาทระหว่างลูกจ้างในเรือ ซึ่งมีการทำร้ายกันถึงขั้นเสียชีวิต หรือหากใครทำให้ได้กั๊งไม่พอใจก็จะโดนได้กั๊งทำร้ายอยู่บ่อย ๆ

4. สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ในเรือ มีลูกจ้างในเรือประมาณ 30 คน มีห้องเล็ก ๆ ได้ห้องเรือผลัดเปลี่ยนเข้าไปนอนเนื่องจากเบียดกันมาก ไม่มีห้องพยาบาล ไม่มีห้องน้ำ ไม่มีน้ำจืดให้อาบ มีน้ำจืดเป็นถังไว้ดื่ม ส่วนอาหารรับประทานเนื้อสัตว์ และพวกปลา ไม่มีผัก ไม่มีผลไม้

สภาพการทำงาน มีหน้าที่

1. ลักษณะงาน มีหน้าที่ทั้งทุ่นหรือสมอถ่วงน้ำ และช่วยคัดแยกสัตว์น้ำ นำสัตว์น้ำเข้าแช่แข็ง ขนปลาลงเรือเมื่อเรือเทียบฝั่ง นอกจากนี้ยังทำงานทั่วไป เช่น เก็บอุปกรณ์ ช่วยล้างเรือ เป็นต้น

2. อิริยาบถในการทำงาน การทำงานส่วนใหญ่แล้ว ปกติจะยืนทำงานในระหว่าง ลงอวน หรือนำอวนขึ้นจากน้ำ ส่วนการคัดแยกสัตว์น้ำจะนั่งและยืนคัดแยกสลับกัน และแบกถัง น้ำเข้าห้องแช่แข็ง

3. ชั่วโมงการทำงาน วันหยุด เวลาพักผ่อน ไม่มีการกำหนดชั่วโมงการทำงาน ตื่นนอนบางวันก็ตื่น 6 โมงเช้า บางวันก็ตื่นตี 4 หรือตี 5 แล้วแต่ได้กะให้สัญญาณเมื่อพบฝูงปลา

รายได้/รายจ่าย

ได้รับเงินเดือน 4,500 บาท ได้รับเงินจากการโอนเข้าบัญชีเป็นงวด ๆ หรือหาก ต้องการเงินสดก็จะได้รับเมื่อกลับเข้าฝั่ง ได้รับส่วนแบ่งจากการขายปลาแต่ละงวด ครั้งละ 3,000 – 5,000 บาท

ปัญหาจากการประกอบอาชีพ

ปัญหาวัฒนธรรมการทำงานกับเพื่อนร่วมงานบนเรือที่มีการแบ่งพักพวก และ ได้กัฏอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย นอกจากนี้เมื่อออกไปทำการประมงนานหลายเดือน อยู่แต่ในเรือมองไป รอบ ๆ ข้างก็เห็นแต่เรือเหมือน ๆ กัน หรือเห็นแต่ท้องฟ้ากับเพื่อนร่วมงานเดิม ๆ ทำให้รู้สึกเหงาบ้าง เนื่องจากไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวอย่างอบอุ่น แต่ก็ต้องอดทนทำเพื่อให้ได้เงินส่งไปเลี้ยง ครอบครัว

ความมั่นคงของอาชีพ

รายได้ไม่แน่นอนแล้วแต่การออกเรือ การทำงานประมงของลูกจ้างนั้นเมื่อกลับเข้า ฝั่งแล้วบางครั้งก็ออกทำการประมงต่อหรือไม่ก็จะแยกย้ายกันกลับไปเยี่ยมบ้าน จะกลับมาทำอีกที ตอนที่มีเพื่อนเรือลำอื่นมาชวนไปทำในเรือที่กำลังจะออก หรือไม่ก็รอจนกว่าหัวหน้างานจะมาตาม ไปทำงานอีกครั้ง ซึ่งภายในหนึ่งปีจะออกเรือประมาณ 2 -4 ครั้ง ครั้งละ 2 -3 เดือน ก็มีเวลาว่าง ประมาณ 3 เดือน ก็จะขาดรายได้ไป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประมง

เป็นงานที่ลำบาก มีความเสี่ยงสูง การออกเรือไปก็ไม่รู้จะได้กลับเข้าฝั่งเมื่อไหร่ ต้องตากแดดตากลมตลอดเวลา ร่างกายไม่ค่อยได้พักผ่อน เหนื่อยเมื่อยล้า เจ็บป่วยอยู่บ่อย ๆ แต่ แรงงานไม่มีความรู้ที่จะไปประกอบอาชีพอย่างอื่น ก็ต้องจำเป็นต้องไปทำเพื่อหารายได้เลี้ยง ครอบครัว

ความต้องการอื่น ๆ ต้องการที่กำบังหลบแดดหลบฝนบ้างในขณะที่ทำงาน ต้องการให้มีเวลาพักผ่อนให้มากกว่านี้ ต้องการมีกิจกรรมบันเทิงเปิดเพลงหรือวิทยุฟัง

4. นาย ง. อายุ 30 ปี

ข้อมูลทั่วไป

ทำงานเป็นลูกจ้างทำหน้าที่หลายตำแหน่ง เช่น คนสาวกวาง คนไล่ ดึงอวน และคัดแยกสัตว์น้ำ ล้างเรือเป็นต้น มีพี่น้อง 7 คน มีสัญชาติพม่า ครอบครัวเดิมประกอบอาชีพทำไร่มันเดินทางเข้าประเทศไทยโดยเดินเท้าข้ามแดนเข้ามาต่อรถทางจังหวัดตากแล้วเดินทางมาที่จังหวัดสมุทรสาคร รวมระยะเวลาที่ประกอบอาชีพลูกจ้างในเรือประมง 2 ปี ได้รับเงินเดือน ๆ ละ 4,000 บาท ไม่รวมค่าอาหาร และค่าส่วนแบ่งจากการจับปลา แต่ช่วง 4 เดือนแรกไม่ได้เงินเดือนเนื่องจากเป็นช่วงเวลาฝึกงาน หลังจากนั้นได้จะได้รับเงินเป็นงวด ๆ เมื่อเรือเข้าฝั่ง ซึ่งตนเองออกไปทำงานในทะเลนานจนลืมวันเวลา จนคำนวณไม่ได้ว่าทำงานไปแล้วกี่เดือนและจะต้องได้รับเงินจำนวนเท่าใด ครั้งสุดท้ายที่ได้รับเงินจำนวน 20,000 บาท ไม่เคยทำสัญญาใด ๆ กับนายจ้าง และนายจ้างให้ใช้บัตรประจำตัวคนเรือปลอมโดยให้ใช้ชื่อคนไทย และให้หัดเขียนชื่อเป็นภาษาไทย

สภาพความเป็นอยู่

1. สุขภาพ ลูกจ้างไม่เคยได้รับการตรวจสุขภาพ แต่ไม่มีโรคประจำตัว มีปัญหาด้านสุขภาพเป็นไข้จากการทำงานตากแดด ตากฝน และไม่ได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอ จึงทำให้เจ็บป่วยได้ง่าย

2. การดูแลตนเองเมื่อยามเจ็บป่วย ลูกจ้างจะได้รับความเจ็บป่วยจากการตรากตรำ ตากแดด ตากฝนพายุทะเลจากการทำงาน มีอาการเมื่อยล้า อยากพักผ่อน เป็นไข้อยู่บ่อย ๆ เมื่อเป็นไข้หวัตรับประทานยาแก้ไข้เพื่อให้อาการทุเลาจนหายไปเอง เมื่อมีบาดแผลจะใช้ยาแดงหรือทิงเจอร์ใส่บาดแผล หากมีบาดแผลขนาดใหญ่ บางครั้งผมซุสที่ใช้สำหรับปรุงอาหารใส่แผลเพื่อให้แผลสมานกันได้เร็ว

3. ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ลูกจ้างเพื่อนร่วมงานจะประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน หรือจากสภาพแวดล้อมในเรือบ่อย เช่น ประสบอันตรายจากการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำงานประมง เช่น ลวดสลิงกว้านมือเท้าบาดเจ็บหรือขาด หินหรือทุ่นทับมือทับเท้า เชือกอวนพันแขนขาล้มหัวฟาดขอบเรือ และอีกสาเหตุหนึ่งคือการทะเลาะวิวาทระหว่างลูกจ้างในเรือ ซึ่งมีการทำร้ายกันถึงขั้นเสียชีวิต หรือหากใครทำให้ได้ก่งไม่พอใจก็จะโดนได้ก่งทำร้ายอยู่บ่อย ๆ ส่วนนาย ง. จะถูกด่าว่าจากลูกจ้างที่เป็นคนไทยด้วย ซึ่งจะไม่โต้ตอบ และพยายามหลีกเลี่ยงเสมอ

4. สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ในเรือ มีลูกจ้างในเรือประมาณ 30 คน มีห้องเล็ก ๆ ได้ห้องเรือผลัดเปลี่ยนเข้าไปนอนและต้องนอนแบบเบียดกันมาก บางคนก็นอนตามท้องเรือ ไม่มีห้องพยาบาล ไม่มีห้องน้ำ ไม่มีน้ำจืดให้อาบ มีเฉพาะน้ำจืดเป็นถังไว้ดื่ม ส่วนอาหารรับประทานพวกผัดผัก ผัดหมู ไข่ต้ม และปลา ฯลฯ หรือเอาปลาที่จับได้มาทำเป็นอาหาร

สภาพการทำงาน มีหน้าที่

1. ลักษณะงาน มีหน้าที่สาวทางอวน และคัดแยกสัตว์น้ำ นำสัตว์น้ำเข้าแช่แข็ง ขนปลาลงเรือเมื่อเรือเทียบฝั่ง นอกจากนี้ยังทำงานทั่วไป เช่น เก็บอุปกรณ์ ช่วยล้างเรือ เป็นต้น
2. อธิบายในการทำงาน การทำงานส่วนใหญ่แล้ว ประกติจะยืนทำงานในระหว่างลงอวน หรือนำอวนขึ้นจากน้ำ ส่วนการคัดแยกสัตว์น้ำจะนั่งและยืนคัดแยกสลับกับแบกถังสัตว์น้ำเข้าห้องแช่แข็ง
3. ชั่วโมงการทำงาน วันหยุด เวลาพักผ่อน ไม่มีการกำหนดชั่วโมงการทำงาน ตื่นนอนบางวันก็ตื่น 6 โมงเช้า บางวันก็ตื่นตี 4 หรือตี 5 แล้วแต่ได้กะให้สัญญาณเมื่อพบฝูงปลา

รายได้/รายจ่าย

ได้รับเงินเดือน 4,000 บาท ในการลงเรือ 4 เดือนแรกจะได้รับเงิน แต่หลังจากนั้นจะได้รับเงินเป็นงวด และไม่มีโบนัส

ปัญหาจากการประกอบอาชีพ

การมีเวลาทำงานไม่เป็นเวลา ต้องคอยเฝ้าเวรยาม และต้องลุกมาทำงานหากเรือเจอฝูงปลา ทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ ปัญหาวัฒนธรรมการทำงานกับเพื่อนร่วมงานบนเรือที่มีการแบ่งพักพวก และได้กักรวมกันดูงานง่าย นอกจากนั้นเมื่อออกไปทำการประมงนานหลายเดือน อยู่แต่ในเรือมองไปรอบ ๆ ข้างก็เห็นแต่เรือเหมือน ๆ กัน หรือเห็นแต่ท้องฟ้ากับเพื่อนร่วมงานเดิม ๆ ทำให้รู้สึกเหงาบ้างเนื่องจากไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวอย่างอบอุ่น แต่ก็ต้องอดทนทำเพื่อให้ได้เงินส่งไปเลี้ยงครอบครัว

ความมั่นคงของอาชีพ

จะมีขาดรายได้เป็นบางครั้ง ในช่วงที่กลับเข้าฝั่งเป็นเวลานานแล้ว รายได้ที่ได้มาก็ต้องใช้จ่ายทุกวันทำให้หมดไปโดยไม่มีเงินออม บางครั้งก็ต้องออกไปเป็นลูกจ้างของเรือลำอื่น แต่ถ้าเรือลำเก่ามาตามไปทำงาน แล้วไม่กลับไป ต่อไปเขาก็จะไม่เอาเป็นลูกจ้างอีก หรือไม่ได้เดือนครบที่เคยตกลงกันได้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประมง

เป็นงานที่หนักลำบาก ต้องตากแดดตากลม ตลอดเวลา ร่างกายไม่ค่อยได้พักผ่อน เหนื่อยเมื่อยล้า และเสี่ยงต่อพายุ และเสี่ยงต่อการถูกทำร้าย การถูกด่าว่าจากไต้ก๋งหรือหัวหน้างาน

ความต้องการอื่น ๆ เวลาพักผ่อนนอนหลับที่เป็นเวลาและเพียงพอ ต้องการเงินเดือนเพิ่ม และมีโบนัสทุกปี

การสนทนากับนายจ้าง

1. นาย จ. อายุ 45 ปี เจ้าของกิจการโรงงานภาคประมง มีลูกจ้างรวม 36 คน รวมได้กั๊ง วิศวกร เอ็นจีเนีย นายท้ายเรือ ผู้ช่วยนายท้าย คนครัว

1) การจ้างงาน

1.1 ทำการรับลูกจ้างเอง โดยมอบหมายให้ได้กั๊งและผู้จัดการดำเนินการจ้าง ลูกจ้าง มีลูกจ้างที่เป็นต่างด้าวสัญชาติพม่า 20 คน คนไทย 16 คน ลูกจ้างจะมาสัปดาห์เป็นกลุ่มคน พามาก็มี และมีลูกจ้างในท้องถิ่นด้วย โดยมีทำสัญญาจ้างตามกฎหมาย

1.2 จะจัดทำทะเบียนแรงงานลูกจ้างทั้งคนไทยและคนคนต่างด้าวจะพาไป ตรวจโรค เพื่อขอใบรับรองแพทย์ และขอหนังสือคนประจำเรือของคนต่างด้าว

1.3 จัดทำทะเบียนลูกจ้างเก็บไว้ที่สำนักงานเพื่อให้พนักงานตรวจแรงงาน ตรวจสอบ

1.4 ค่าจ้างลูกจ้างที่มีประสบการณ์ให้เงินเดือน ๆ ละ 6,000-7,500 บาท ลูกจ้างที่ยังไม่เคยทำงานให้เดือนละ 4,500 บาท โดยโอนเข้าบัญชีทุกเดือน และให้เงินส่วนแบ่งจะ การขายปลา แล้วแต่ยอดการขายแต่ละครั้ง ถ้าขายปีละครั้งจะได้คนละ 10,000 – 20,000 บาท

2) เวลาทำงานของคนในเรือประมงทุกคนไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับ การพบฝูงปลา ส่วนใหญ่จะทำประมงตอนเช้าถึงตอนค่ำ ก็จะหยุดการหาปลา การพักระหว่างการทำงานลูกจ้างเหนื่อย ก็สามารถพักได้แม้ในช่วงทำงาน หากสามารถจับปลาได้มาเพียงพอ และได้กั๊งเห็นว่าลูกจ้าง เมื่อยล้า ก็จะแวะเข้าฝั่งต่างประเทศให้ลูกจ้างไปพักผ่อนบนฝั่ง และเอาเรือไปเติมน้ำมันด้วย

3) ยารักษาพยาบาลก็จะมียาสามัญประจำบ้าน

4) วันหยุดประจำปีโดยได้รับค่าจ้างจะตกลงกับลูกจ้างหยุดได้เมื่อกลับเข้าฝั่ง เพราะหากหยุดในระหว่างการทำงานจะทำให้การทำประมงขาดคนทำงาน ส่วนวันลาป่วยหาก ลูกจ้างป่วยในระหว่างการทำงานก็จะให้ลาพักผ่อนไปโดยให้ได้กั๊งเป็นผู้อนุญาต

5) จะจัดเตรียมน้ำดื่ม อาหารให้เพียงพอสำหรับระยะเวลาที่จะทำการประมง จัดเตรียม สมุนไพร ยาสมุนไพร ตลอดจนเครื่องมืออื่น ๆ สำหรับลูกจ้าง

6) มีการตรวจเช็คสภาพเรือ อุปกรณ์การทำงาน ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ให้อยู่ใน สภาพดี ปลอดภัยในการใช้งาน

7) ลักษณะสถานที่ทำงานบนเรือประมงจะใช้บริเวณลานกว้างฝั่งหัวเรือเป็นที่พัก นอนและคัดแยกสัตว์น้ำเพื่อสะดวกในการช่วยกันคัดแยก และวางถัง ส่วนที่ทำครัวและรับประทานอาหาร อยู่ใต้ท้องเรือ ห้องพักลูกจ้างบริเวณท้ายเรือและใต้ท้องเรือ

8) การจัดสวัสดิการต่าง ๆ จ่ายเงินสมทบประกันสังคม ให้เงินชดเชยลูกจ้างหากลูกจ้างได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากการทำงาน

9) แรงงานพม่าขยัน และต้องการทำงานมากกว่าคนไทย

10) ความคิดเห็นของนายจ้าง แรงงานภาคประมงปัจจุบันขาดแคลนจำนวนมาก เพราะแรงงานไทยไม่ต้องการทำงานนี้ เนื่องจากต้องห่างไกลบ้านเป็นเวลานาน นายจ้างจำเป็นต้องจัดหาจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานแทน แต่แรงงานต่างด้าวเองก็อยากทำงานในภาคประมงต่อเนื่องมากกว่า กิจการประมงก็จำเป็นต้องเพิ่มค่าจ้างหรือ เงินเปอร์เซ็นต์ค่าขายปลา ให้เพื่อดึงดูดลูกจ้างให้เข้ามาทำงานด้วย อย่างไรก็ตามแรงงานภาคประมงก็ยังหายากและยังขาดแคลนอยู่มาก

11) ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในแรงงานภาคประมง ทราบว่ามีกระบวนการนายหน้าหลอกคนงานมารับค่าน้ำนายไปก่อน แล้วให้ลูกจ้างทำงานชดใช้สถานประกอบการของเขา

2. นาย จ. อายุ 53 ปี เจ้าของกิจการโรงงานภาคประมงในจังหวัดสมุทรสาคร
มีลูกจ้างรวมทั้งสิ้น 41 คน รวมได้กั้ง ผู้ช่วยได้กั้ง วิศวกร เ็นจีเนีย นายท้ายเรือ คนครัว เป็นลูกจ้างต่างด้าว 29 คน และลูกจ้างคนไทย 12 คน

1) การจ้างงาน

1.1 ทำการรับลูกจ้างเอง แรงงานเป็นลูกจ้างต่างด้าวสัญชาติพม่า 27 คน สัญชาติกัมพูชา 2 คน มาสมัครเป็นกลุ่มคนพม่าก็มี และมีลูกจ้างในท้องถิ่นด้วย โดยมีทำสัญญาจ้างตามกฎหมายการจ้างงาน

1.2 ได้นำลูกจ้างต่างด้าวไปจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว ตรวจโรค เพื่อขอใบรับรองแพทย์ และขอหนังสือคนประจำเรือของคนต่างด้าว ซึ่งนายจ้างเห็นว่าเป็นขบวนการที่ยุ่งยากหลายขั้นตอน

1.3 จัดทำทะเบียนลูกจ้างเก็บไว้ที่สำนักงานเพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ

2) ค่าจ้างลูกจ้างที่มีประสบการณ์ให้เงินเดือน ๆ ละ 6,000 – 7,000 บาท ลูกจ้างที่ยังไม่เคยทำงานให้เดือนละ 5,000 บาท โดยโอนเข้าบัญชีทุกเดือน และให้เงินส่วนแบ่งจากการขายปลา แล้วแต่ยอดการขายแต่ละครั้ง

3) มอบอำนาจหน้าที่ให้ได้กั้งจัดการเรื่องเวลาทำงานของลูกจ้างใน ซึ่งการทำงานจะไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับการพบฝูงปลา ส่วนใหญ่จะทำประมงตอนเช้าถึงตอนค่ำ ก็จะหยุดการหา

ปลา การพักระหว่างการทำงานลูกจ้างเหนื่อยก็สามารถพักได้แม้ในช่วงทำงาน หากสามารถจับปลาได้มาเพียงพอ และได้กึ่งเห็นว่าลูกจ้างเมื่อยล้า ก็อาจจะแวะเข้าฝั่งต่างประเทศให้ลูกจ้างไปพักผ่อนบนฝั่ง และเอาเรือไปเติมน้ำมันด้วย

4) ยารักษาโรคจะจัดเตรียมยาสามัญประจำเรือ ยาแดง สำลี ผ้าพันแผล ยาพาราเซตามอล ยาต้ม ยาหม่อง

5) การหยุดพักผ่อนประจำปีจะตกลงกับลูกจ้างให้หยุดได้หลังจากกลับเข้าฝั่งไม่เกิน 30 วันต่อปี โดยได้รับค่าจ้าง หากออกไปทำงาน เกิน 1 ปีก็จะคิดเพิ่มวันต่อปี

6) จะจัดเตรียมน้ำดื่ม อาหารให้เพียงพอสำหรับระยะเวลาที่จะทำการประมง และจะต้องแวะเข้าฝั่งเพื่อซื้ออาหาร และเติมน้ำมันหรืออาจให้เรือทัวร์นำส่งให้

7) มีการตรวจเช็คสภาพเรือ อุปกรณ์การทำงาน ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ให้อยู่ในสภาพดี ปลอดภัยในการใช้งาน

8) ลักษณะสถานที่ทำงานบนเรือประมงจะใช้บริเวณลานกว้างฝั่งหัวเรือเป็นที่พักนอนและคัดแยกสัตว์น้ำเพื่อสะดวกในการช่วยกันคัดแยก และวางถัง ส่วนที่ทำครัวและรับประทานอาหาร อยู่ใต้ท้องเรือ ห้องพักลูกจ้างบริเวณท้ายเรือและใต้ท้องเรือ

9) การจัดสวัสดิการต่าง ๆ จ่ายเงินสมทบ และประกันสังคม เงินสมทบช่วยเหลือลูกจ้างเมื่อรับบาดเจ็บจากการทำงาน พิกัด หรือเสียชีวิต

10) ความคิดเห็นต่อแรงงานต่างด้าว นายจ้างเห็นว่าแรงงานต่างด้าวควบคุมง่าย มีความขยันอดทน และเต็มใจที่จะทำงานหนัก

11) ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ผู้ประกอบการทราบถึงกระบวนการนายหน้าจัดหาแรงงานเพื่อการค้ามนุษย์ แต่ก็ไม่ทราบการจัดหาแรงงานของได้กึ่งว่าหาแรงงานมาจากที่ใดบ้าง เพราะเมื่อเรือเข้าฝั่งพักเป็นเวลานานก็จะกลับบ้านบ้าง ไปอยู่ที่อื่นบ้าง เมื่อจะออกเรือประมงอีกก็ต้องจัดหาลูกจ้างใหม่อีก ฉะนั้นอาจจะมีการให้คนช่วยจัดหาให้ด้วย

การจัดประชุมย่อย

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการจัดประชุมย่อยเพื่อระดมความเห็นของผู้บริหารและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ในกรอบเนื้อหาแนวทางการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์รูปแบบการบังคับใช้แรงงานประมง และความสอดคล้องในการนำไปปฏิบัติจริง โดยผู้ศึกษาได้เชิญผู้บริหารและนักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแรงงานภาคประมง

รวมถึงผู้ที่เป็นกรรมการในคณะกรรมการพิจารณาแนวทางและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รูปแบบของแรงงานประมง มีรายชื่อดังนี้

1. นายธิตวิวัฒน์ ศิริกุลเลิศรัฐ กรรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน
2. นางสาวชัชดา บุญภักดี กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. นางสาวสิริพร กองนาค สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย
4. นาวาเอก วีรุตม ม่วงจีน กรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กระทรวงคมนาคม
5. พันตำรวจเอก ศานิตย์ มหาวรร กองบังคับการตำรวจน้ำ กระทรวงมหาดไทย
6. พันตำรวจเอก มานัด ศรีวงษา สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

1. **นายธิตวิวัฒน์ ศิริกุลเลิศรัฐ** ตำแหน่งนักวิชาการแรงงานชำนาญการ กรมการจัดหางาน กล่าวว่าปัญหาอุปสรรคในการตรวจสอบสภาพการทำงานหรือลักษณะความเป็นอยู่บนเรือของแรงงานประมงขณะทำงาน คือพนักงานตรวจแรงงานไม่มีเรือและไม่มีควมชำนาญในน่านน้ำ แต่ได้รับประสานกับกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมประมง และศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มีการออกบัตรพนักงานตรวจให้กับทหารเรือ ศสัญญาบัตรขึ้นไป และตำรวจศสัญญาบัตรเช่นเดียวกัน สามารถตรวจเรือได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องขอหมายศาล

กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 สำหรับแรงงานประมงก็มีคุ้มครองอยู่แล้วในกฎกระทรวงฉบับที่ 10 นอกจากนี้เรือที่ไปทำการประมงนอกน่านน้ำเขาก็จะมีข้อตกลงที่เป็นสากล ในเรื่องการดูแลแรงงาน ไม่ให้มีการละเมิดสิทธิแรงงานทั้งทางร่างกาย วาจา และจิตใจ ๗

ควรจะมีการปรับอัตราค่าจ้าง หรือเพิ่มสวัสดิการ ให้กับแรงงานในภาคประมง โดยกระทรวงแรงงานจะต้องมีการประชุมหารือแก้ไขกฎหมายคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 จึงจะทำได้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและสวัสดิการน่าจะเสนอเข้าไปในคณะกรรมการประสานงานในการปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ท่านรองนายกเป็นประธานเพื่อเสนอในคณะที่มีนายกเป็นประธานต่อไป

2. นางสาวชัชดา บุญภักดี นักวิชาการแรงงานประมงชำนาญการ กรมการประมง

ประเด็นการควบคุมดูแลเพื่อให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมาย ที่ประมงเคยทำเรื่องปัญหาของแรงงาน ตรงนี้มีที่ 2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรฐานเรือจะอยู่ที่ ขน. (กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี) มาตรฐานสวัสดิการทั้งหมดตอนนี้อยู่ในกรมสวัสดิการ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรมีมาตรฐานของเรือประมงไม่ใช่เทียบเคียงกับเรือพาณิชย์หรือเรือค้า

แต่ตั้งมาตรฐานของลูกเรือหรือแรงงานประมง ให้เทียบเคียงกับในโรงงานในการคุ้มครองดูแลสิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องวันหยุดประจำสัปดาห์โดยได้ค่าจ้าง การทำงานล่วงเวลาและจ่ายค่าล่วงเวลา รวมทั้งเรื่องอาหาร ความปลอดภัยในการทำงาน การดำเนินชีวิตบนเรือในระหว่างออกเรือ เนื่องจากวันนี้เรายังไม่มีมาตรฐานตรงนี้ สิ่งที่เราอยากทำในวันนี้ก็คือทำงานยังไงให้คนเข้าสู่ระบบแรงงานอย่างถูกต้อง

3. นางสาวสิริพร กองนาค สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย

ถ้าในส่วนของการประมงก็จะมีการดูแลควบคุมเรือที่เป็นสมาชิกอยู่แล้ว ก็เราก็คงรับรองได้อยู่แล้วเพราะถ้าเขาการทำผิดเราก็คงจะดักจับไต่ถามน้ำมันราคาถูก น้ำมันเขียวน้ำมันม่วง คือน้ำมันเขียวคือน้ำมันถูกตามโครงการรัฐบาลที่มีโควต้าให้กับเรือทำการประมงชายฝั่ง ส่วนน้ำมันม่วงก็เป็นโควต้าของเรือประมงนอกน่านน้ำ แต่เรือที่ไม่เป็นสมาชิกเราก็คงจะไปทำอะไรเขาไม่ได้ น่าจะให้มีการจัดมาตรฐานเรือลำไหนที่มีการค้ามนุษย์เกิดขึ้นก็จะให้สะพานปลาไม่เข้าเทียบท่า ไม่ได้รับซื้อปลา และสัตว์น้ำ

4. นาวาเอก วีรุตม ม่วงจิน กรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

แม้กรรมการขนส่งจะไม่มีหน่วยประจำชายฝั่งแต่ กองทัพเรือกับกองบังคับการตำรวจน้ำก็ทำงานในลักษณะหน่วยยามฝั่งอยู่แล้ว ฉะนั้นก่อนเรือจะออกทำการประมงควรให้มีการแจ้งกับกองทัพเรือหรือตำรวจน้ำไว้ก่อนก็ได้ และกำหนดให้นายกษัตริย์ที่ไปอบรมให้ความรู้ในการตรวจเรือ ว่าจะต้องทำอย่างไรบ้าง เช่น การตรวจอาชญาบัตรหรือใบอนุญาตเรือ หนังสือคนประจำเรือของไต้ก๋ง และ seaman book ของลูกจ้าง ว่ามีชื่อตรงกับบัตรประชาชน หรือใบอนุญาตการทำงานของแรงงานต่างด้าว เพื่อเป็นการเช็คว่าก่อนออกทำการประมงมีคนที่คนใครบ้าง เวลากลับเข้ามาครบเท่ากับจำนวนที่ออกไปหรือไม่ สอบถามแรงงานว่ามีการบังคับใช้แรงงาน มีการเปลี่ยนดีทาร์กหรือไม่ และการปฏิบัติต่อลูกจ้างเรื่องความเป็นอยู่ อาหารการกิน การเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งจะช่วยให้ไต้ก๋ง หรือนายจ้างเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด หรือเอาผิดเขาเปรียบเทียบ และแนะนำลูกจ้างเกี่ยวกับวิธีการเรียกร้องสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรม หลังจากทำงาน หากค่าจ้างหรือค่าอื่น ๆ ที่เคยตกลงกันได้ แต่จริง ๆ แล้ว การตรวจเรือเกี่ยวกับพวกเอกสารสำคัญต่าง ๆ ขน. ได้เคยดำเนินการแล้ว แต่เกิดการประท้วงจากนายจ้างประท้วงและได้เลิกไป เพราะอย่างที่ทราบกันว่าธุรกิจประมงสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศถ้าเรือไม่ได้ออกทำการประมงผู้ประกอบการจะประสบภาวะขาดทุน และจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจภาพรวมอย่างมาก ทั้งในธุรกิจนี้มีผู้มีอิทธิพลมาเกี่ยวข้อง ตำรวจเองก็ขยับมากไม่ได้

5. พันตำรวจเอก ศานิตย์ มหถาวร กองบังคับการตำรวจน้ำ

ปัญหาการบังคับใช้แรงงานที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากไม่มีมาตรการป้องกันและแก้ไข ต้องหันมาดูแลคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่บนเรือที่ดี สภาพการทำงานที่ดี ค่าตอบแทนที่สุด ตัวอย่างเช่น แรงงานไทยเดินทางไปเป็นแรงงานประมงของบริษัทอังกฤษแล้วถูกหัวหน้าทำร้ายร่างกาย และก็ได้รับการช่วยเหลือจากสถานทูตไทยที่อังกฤษ เจ้าหน้าที่จากกรมการกงสุลก็ได้ไปสัมภาษณ์เขา เขาบอกเขาจะกลับไปทำงานที่นั่นอีกเพราะได้เงินเดือนสูงมาก เดือนละ 60,000 บาท ฉะนั้นหาก เรามีมาตรการในการคุ้มครองดูแลและจัดสวัสดิการสำหรับแรงงานประมง โดยเฉพาะ ก็จะทำให้งานประมงไม่ขาดคน เพราะมีแต่คนอยากเข้ามาทำงาน เมื่อมีแรงงานต้องการเข้ามาทำงานมากนายจ้างไม่จำเป็นต้องไปบังคับขู่เข็ญให้ทำงาน ถ้าคนงานไม่ทำงานก็รับคนมาแทนได้

การตรวจเรือจะมีการตรวจอยู่แล้วโดยตำรวจน้ำจะตระเวนตรวจเรืออาณาเขต 12 ไมล์ทะเล มุ่งเน้นการให้บริการและการให้ความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นแรงงานไทยหรือแรงงานต่างประเทศ จะมีการเข้าตรวจใบอนุญาตประกอบการประมง หนังสือคนประจำเรือของคนประจำเรือหรือได้กั และก็มี seaman book ของลูกเรือทุกคน

6. พันตำรวจเอกมานัด ศรีวงษา

การทำอะไรที่เป็นมาตรฐานในการจ้าง ยังไม่มีตรงนี้ เรือลำใหญ่ก็จะมีวิธีการจ้าง อีกอย่างหนึ่ง เรือลำเล็กก็อีกแบบหนึ่ง ในส่วนของการทำอะไรที่เป็น standard เพราะว่าถ้าเราทำ standard เรื่องการจ้างแรงงานประมงให้เป็นรู้แพร่หลาย ปัญหาของการถูกลอกหรือ Default protection เกี่ยวกับงานประมงมันก็น่าจะลดน้อยลง แต่ยังมองไม่เห็นตรงนั้น มันอาจจะเป็นเรื่องของการสร้างมาตรฐาน ลักษณะการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตที่ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกำลังดูเรื่องนี้อยู่